

- [9] Gurevych R., Konoshevskiy L., & Opushko N. Tsyfrovizatsiia osvity suchasnoho suspilstva: problemy, dosvid, perspektyvy. *Osvitlohichniy diskurs*. 2022. # 3-4(38-39). S. 22–46.
- [10] Gurevych R., Konoshevskiy L., Konoshevskiy O., Opushko N., Drachuk M. Tsyfrovi hramotnist, kompetentnist, tekhnologii – tochky dotyku v osvitnomu protsesi. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Seriya : pedahohichni nauky ; hol. red. O. V. Didenko. Khmelnytskyi : Vydavnytstvo NADPSU, 2023. # 1(32). S. 63–86.*
- [11] Zinchyna O. B. Tsyfrova kultura vykladachiv ta studentiv suchasnoho universytetu. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends*. Oxford, United Kingdom. June 23, 2023. P. 167–171.
- [12] Lazarenko N. I. Strukturni komponenty informatsiinoi kultury vykladacha pedahohichnoho vyshchoho navchalnoho zakladu. *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriya: Pedahohika ta psykholohiia. Vinnytsia: Nilan-LTD, 2016. Vyp. 47. S. 18–23.*
- [13] Spirin O.M. Teoretychni ta metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv informatyky za kredytno-modulnoiu systemoiu : monohrafiia. *Zhytomyr : Vyd-vo Zhytomyr. derzh. un-t im. I. Franka, 2007. 300 s.*
- [14] Tsidylo I. E-Learning: poniatiino-katehoriinyi analiz. *Molod i rynek*. 2011. # 12 (83). S. 25–29.
- [15] Chekhratova O. A. Vykorystannia google forms dlia provedennia potochnoho i pidsumkovoho kontroliu na zaniattiakh z inozemnoi movy. *Formuvannia tsyfrovoho osvitnoho seredovyscha profesiinoho rozvytku fakhivtsiv v umovakh vidkrytoho universytetu pislidyplomnoi osvity: zb. mater. Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf., 21-22 chervnia 2022 r. [red. kol.: Kartashova L. A. (holov. red.), Antoshchuk S. V. (tekhnichniy redaktor)]. Kyiv : DZVO «Un-t menedzhmentu osvity», 2022. S. 123–126.*
- [16] Scott C. *The Futures of Learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century?* UNESCO Education Research and Foresight. Paris. Вилучено з: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002431/243126e.pdf>.

УДК 007:37.06

DOI: 10.31652/2412-1142-2024-71-22-29

Жукова Анна Робертівна

аспірантка Педагогічного факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка, працівник ЗСУ,

викладачка кафедри іноземних мов та військового перекладу

Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного,

м. Львів, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7292-1605

annetta000@gmail.com

Боярко Владислав Васильович

старший викладач, Національний університет «Львівська політехніка»,

аспірант, Український державний університет науки і технологій,

м. Львів, Дніпро, Україна

ORCID ID: 0000-0003-0730-8406

vladyslav.v.boiarko@lpnu.ua

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглядаються особливості застосування та потенційні можливості інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування лідерської компетенції студентів закладів фахової передвищої освіти на сучасному етапі. Вказано, що за сучасних умов інформаційно-комунікаційні технології є невід'ємною частиною системи освіти в Україні. Досліджено, що вони відіграють значущу роль під час формування лідерської компетенції здобувачів освіти, адже сприяють розкриттю й розвитку їх творчого та лідерського потенціалу, розвивають критичне мислення, активізують пізнавальні процеси, формують навички самостійної діяльності, самопрезентації тощо. Окрім того, з'ясовано, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі сприяє розвитку соціальних, комунікаційних та

організаційних навичок, навичок самопрезентації тощо. Виявлено, що інформаційно-комунікаційні технології сприяють розвитку ще й особистісного потенціалу здобувачів освіти, розвиваючи у них впевненість, відповідальність, самодисципліну, готовність до постійного саморозвитку й самовдосконалення, перспективність бачення, готовність йти на ризик та приймати відповідальні рішення. Зазначається, що інформаційно-комунікаційні технології відіграють значущу роль у виховній роботі зі здобувачами освіти закладів фахової передвищої освіти, оскільки вони дають можливість оптимізувати виховний процес та активно залучати до них молодих людей. Звернено увагу, що ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій для формування лідерської компетенції у закладах фахової передвищої освіти значною мірою залежить від чіткого розуміння про місце, яке вони повинні займати в освітньому процесі. Зроблено висновок, що застосування інформаційно-комунікаційних технологій під час навчання та виховання здобувачів освіти створюють усі передумови для активного формування лідерської компетенції, розвитку лідерських здібностей та якостей, розширення лідерського потенціалу.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології; лідерство; сучасна освіта; лідерська компетенція студентів; заклади фахової передвищої освіти.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. З огляду на швидку зміну соціального середовища, постійне оновлення вимог до особистості у різноманітних сферах життєдіяльності, створення та розширення інформаційного простору на основі інформаційних технологій та комп'ютерних мереж, ставить принципово нове завдання перед сучасною системою освіти, яке виявляється у підготовці висококваліфікованих і конкурентоздатних фахівців-лідерів, які готові до безперервного самовдосконалення та професійного розвитку, не бояться брати на себе відповідальність, ухвалювати відповідальні рішення та ефективно впливати на інших людей. Окреслене завдання постає сьогодні і перед закладами фахової передвищої освіти, де однією із ключових компетенцій майбутніх фахівців виступає лідерська компетенція. У зв'язку з цим, актуальності набуває проблема пошуку дієвих методів, засобів та способів формування лідерської компетенції здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти. Інформаційно-комунікаційні технології на сьогоднішній день є одними з найсучасніших та найефективніших методів, які, на наше глибоке переконання, володіють широкими можливостями для формування лідерської компетенції здобувачів освіти [10, с. 45].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі проблема формування лідерської компетенції здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти представлена у працях як зарубіжних, так і українських дослідників, серед яких П. Друкер, Р. Танненбаум, М. Мескон, Ф. Фідлер, Т.В. Савицька, В. Д. Гончаров, Л. І. Уманський, С. А. Калашнікова, О. М. Дубравська та ін. Питанням використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі освіти займалися такі науковці як Д. Брунер, Б. Блум, П. М. Гусак, О. І. Пометун, А. С. Нісімчук, І. М. Дичківська, О. М. Пехота та багато інших. Варто зауважити, що попри значну зацікавленість науковців у проблемі використання інформаційно-комунікаційних технологій у системі освіти на сучасному етапі, аналіз наукової літератури свідчить про те, що науковці головним чином розглядають проблеми використання цих технологій у закладах загальної середньої освіти та вищих освітніх закладах, залишаючи поза увагою заклади фахової передвищої освіти. Окрім того, у науковій літературі відсутні дослідження, присвячені розгляду питань, що пов'язані із застосуванням інформаційно-комунікаційних технологій під час формування лідерської компетенції здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти, що зумовлює актуальність та необхідність вивчення цієї проблематики та вибір нами даної теми для здійснення дослідження.

Мета статті. Метою презентованої статті є розгляд й обґрунтування особливостей застосування та потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій у процесі формування лідерської компетенції здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах мета професійної освіти передбачає підготовку майбутніх фахівців з високорозвиненими компетентностями, з-поміж яких ключовою виступає лідерська компетенція. Тільки майбутні спеціалісти, які мають добре розвинену лідерську компетенцію, можуть ефективно здійснювати свою професійну діяльність, бути конкурентоспроможними на ринку праці, здатними якісно працювати за обраною спеціальністю на рівні міжнародних стандартів та готовими до постійного професійного розвитку й самовдосконалення [1].

Перш за все слід зазначити, що лідером є командний гравець, який володіє широким комплексом умінь, знань, навичок та характеристик, в основі яких лежить здатність до колективної взаємодії. Якщо немає ефективного лідера, який здатен позитивно вплинути та повести за собою інших, тим самим досягаючи позитивного кінцевого результату, заохотити й мотивувати, то неможливо ефективно виконувати функції контролю, планування, мотивації та організації. З огляду на це, сьогодні у всіх сферах життя потрібні справжні лідери, які здатні задавати правильний напрям роботи, забезпечувати злагоджену колективну діяльність, спонукати людей цілком віддаватися своїй роботі та працювати на максимум.

Щодо поняття «лідерська компетенція», то у межах цього дослідження вважаємо, що лідерська компетенція здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти є здатністю майбутніх фахівців розпізнавати ознаки змін та передбачати тенденції, що виникатимуть найближчим часом, вмінням швидко реагувати на зміни, які відбуваються та проявляти гнучкість задля пристосування до нових умов середовища. Окрім того, лідерська компетенція є спроможністю людини впливати на інших людей при розв'язанні різноманітних практичних, професійно орієнтованих та інших завдань, вміння працювати у команді, вносити значущий вклад у роботу команди, навіть якщо не враховані її особисті інтереси, а також брати на себе відповідальність та приймати важливі рішення в умовах обмеження часу й ресурсів.

Іншими словами, лідерська компетенція – це вміння, знання та поведінкові компетенції, за допомогою яких людина спроможна ефективно виконувати лідерські функції. До основних лідерських компетенцій особистості належать аналітичне мислення, орієнтація на результат, ефективна комунікація та емоційний інтелект.

Окрім того, лідерська компетенція – це сукупність особистісних характеристик людини та її професійних здібностей, що при певних зовнішніх та внутрішніх умовах забезпечують її вплив на результати роботи інших людей, які їй підпорядковуються [2, с. 45].

З огляду на вимоги, що ставляться до підготовки сучасних фахівців, неможливо заперечувати важливість стимулювання та розвитку лідерської компетенції здобувачів освіти та необхідність перебудови системи навчання й виховання здобувачів для того, щоб мати змогу вчасно виявити майбутніх лідерів, надати їм необхідну допомогу й підтримку та розширювати їх лідерський потенціал.

На наш погляд, лідерська компетенція є особливо значущою для професійного становлення та зростання молодих фахівців. З огляду на це, під час навчання у закладах фахової передвищої освіти варто звертати велику увагу на її формування. Процес розвитку лідерської компетенції в умовах закладу фахової передвищої освіти повинен бути безперервним, цілеспрямованим та системним, здійснюватися впродовж усього періоду навчання, як на аудиторних, так і на позааудиторних заняттях, а також під час виховної роботи.

Слід наголошувати здобувачам освіти на необхідності постійного саморозвитку й самовдосконалення, розвивати в них бажання досягти професійного успіху та оптимальних результатів, а основне – організувати умови, які сприятимуть розкриттю у молодих людей їх лідерського потенціалу, а також організувати освітній та виховний процес таким чином, щоб гарантувати формування лідерської компетенції.

Щоб мати змогу реалізувати все вищезазначене на практиці, необхідно використовувати сучасні прийоми, методи, способи й технології, які відповідають усім вимогам та будуть ефективними під час формування у здобувачів закладів фахової передвищої освіти лідерської компетенції. Одними з таких технологій є інформаційно-комунікаційні технології або ІКТ.

Г.Г. Швачич, В.В. Толстой, Л.М. Петрчук, Ю.С. Іващенко, О.А. Гуляєва, О.В. Соболенко [3] стверджують, що термін «інформаційно-комунікаційні технології» є загальним, він підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій, програмного забезпечення, підпрограмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, що дають змогу користувачам створювати, отримувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію.

М. М. Козяр [4, с. 331] наголошує, що засоби ІКТ виступають можливістю отримання величезного обсягу інформації з метою навчання, створення нових продуктів та сервісів, що в свою чергу, сприятиме підтримці навчального процесу та розвитку досліджень. Більш того, М. М. Козяр впевнений, що інформаційно-комунікаційні технології підвищують якість освіти, а також дають можливість людині швидше адаптуватися до змінних умов навколишнього середовища. Ефективне й активне впровадження цих технологій в освіту є значущим чинником створення нової системи освіти, що стало першим кроком до формування інформаційного суспільства.

А. Худас [5] зауважує, що на сучасному етапі розвитку суспільства та освіти зокрема інформаційно-комунікаційні технології – це не допоміжний інструмент координування процесу творення, а невід’ємна частина процесу навчання, яка має великий потенціал. Потенціал інформаційно-комунікаційних технологій в освіті може бути розкрито при сформованості у здобувачів освіти відповідних компетенцій, прагнення педагога зробити процес навчання інноваційним, ефективним та, відповідно, використати нетривіальний, творчий підхід до його організації. Крім того, А. Худас зазначає, що проникнення інформаційно-комунікаційних технологій у освітній процес створює передумови для кардинального оновлення як технологічних, так і змістово-цільових сторін навчання, що виявляється у збагаченні системи засобів навчання, дидактичних прийомів і на цій основі формуванні нетрадиційних педагогічних технологій, заснованих на застосуванні комп’ютерів.

На переконання О.М. Готько та О.Ю. Чайковської [6, с. 131], інформаційно-комунікаційні технології являють собою засоби, які пов’язані зі створенням, збереженням, передачею, обробкою та управлінням інформації. Як зазначають дослідниці, цей широко вживаний термін вміщує технології, які застосовуються для спілкування та роботи з інформацією. На думку О.М. Готько та О.Ю. Чайковської, завдяки інтерактивності, інтенсифікації процесу навчання та зворотному зв’язку, які забезпечують інформаційно-комунікаційні технології, їх застосовують у різноманітних галузях діяльності людей, перш за все у тих, які пов’язані з освітою та професійною підготовкою [6, с. 131].

Більшість науковців [4; 1; 6] виокремлюють наступні глобальні тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій у системі освіти:

1. організація навчання протягом усього життя;
2. створення та застосування динамічних навчальних матеріалів;
3. реалізація спільної роботи здобувачів освіти в режимі реального часу.

Міжнародним медіа консорціумом виділено основні тенденції розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, що здійснюють вплив на розвиток системи освіти (рис. 1).

При інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій із традиційними підходами створюються сприятливі умови, на нашу думку, для розвитку лідерської компетенції здобувачів освіти. Адже, ці технології дають змогу реалізувати на практиці таку модель освітнього процесу, яка дає змогу розкрити й розвинути лідерський та творчий потенціал здобувачів освіти, розвивати їх критичне мислення, активізувати їх пізнавальні процеси

тощо. Крім того, застосування інформаційно-комунікаційних технологій сприяє ефективності розвиваючого навчання, зокрема, формуванню навичок самопрезентації, навчально-пізнавальної діяльності, комунікаційних, соціальних та організаційних навичок, а також відповідальності, ініціативності, впевненості, самодисципліни, перспективності бачення й готовності йти на ризик.

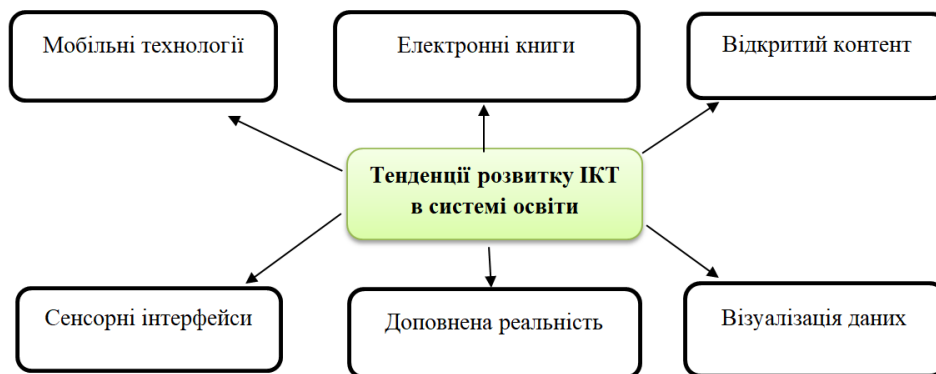

Рис. 1. Основні тенденції розвитку ІКТ в системі освіти

І. Ю. Хомишин зазначає, що застосування в освітній практиці інформаційних технологій дає змогу реалізувати принцип безперервної освіти та перейти від банального «заучування» інформації до компетентного підходу підготовки фахівців, які будуть здатні у сучасних умовах розв’язувати актуальні проблеми [7].

З думкою І. Ю. Хомишина важко не погодитися, адже інформаційно-комунікаційні технології дійсно дають можливість зміни моделі освітнього процесу у закладах освіти та забезпечують перехід від репродуктивного навчання – «переливання» знань з однієї голови в іншу, від викладача до здобувача освіти до креативної моделі – коли у навчальній аудиторії за допомогою нового технічного й технологічного забезпечення моделюється конкретна життєва ситуація чи процес, а здобувачі освіти під керівництвом викладача повинні використовувати свої знання, виявляти творчі та лідерські здібності з метою аналізу модельованої ситуації та вироблення ефективного рішення на поставлені завдання. Крім того, інформаційно-комунікаційні технології є досить перспективними для підвищення творчої та лідерської активності здобувачів освіти, адже вони переходять від позиції об’єктів навчання, одержувачів готової навчальної інформації та стають суб’єктами навчання, вони здатні самостійно здобувати потрібну інформацію та навіть вміти винайти, сконструювати необхідні для цього способи дій.

А це, на наше переконання, у наш час є важливим, адже існує потреба у фахівцях, які не лише мають хороші знання та професійні вміння, а є амбітними, націлені на досягнення значних результатів, спрямовані на позитивні результати і реалізацію власних вагомих ініціатив, з добре розвиненими лідерськими якостями та можливостями.

Слід наголосити, що місце інформаційно-комунікаційних технологій впродовж останніх років стає все більш вирішальним у системі освіти. Такі технології якнайповніше реалізують творчий, лідерський та інтелектуальний потенціал здобувачів освіти і багато в чому допомагають викладачам зробити освітній процес наочнішим та цікавішим. Також інформаційно-комунікаційні технології мають значні можливості для особистісного розвитку людини, розкриття її лідерського потенціалу, вони спроможні мотивувати здобувачів освіти, спонукають їх мати власну позицію щодо тієї чи іншої проблеми, сприяють формуванню у молоді вмінь аргументувати та відстоювати свою думку, що є міцним підґрунтям для розвитку лідерської компетенції та лідерських якостей.

Погоджуємося з Н. Лосевою та А. Борздох [8], які вважають, що використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дає можливість викладачам значно

збільшити об'єм надання здобувачам освіти навчальної інформації, істотно розширити межі управління їх самостійною навчальною та науково-дослідницькою діяльністю, гарантувати вищий рівень диференціації та індивідуалізації навчання.

Більш того, інформаційно-комунікаційні технології відіграють значущу роль у виховній роботі зі здобувачами освіти закладів фахової передвищої освіти. У виховній роботі ці технології дають можливість оптимізувати виховний процес, активно залучити до нього молодих людей як суб'єктів освітнього простору, розвивати творчість та творче мислення, самостійність, вміння генерувати інноваційні ідеї, розвивають творчий пошук та творчу ініціативу [9]. Використання таких технологій у вихованні здобувачів освіти забезпечує їм доступ до вітчизняних і зарубіжних джерел інформації, а також надає можливість вибору індивідуальної траєкторії самовиховання і самонавчання.

Однак потрібно пам'ятати, що ефективність застосування інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку лідерської компетенції у закладах фахової передвищої освіти значною мірою залежить від чіткого уявлення про місце, яке вони повинні займати у освітньому процесі. Не можна не відзначити важливість інших механізмів і засобів навчальної та виховної роботи, адже слід пам'ятати, що інформаційно-комунікаційні технології виступають лише одним із засобів, який повинен мати місце серед інших форм, методів, технологій, що також повинні застосовуватись у освітньому та виховному процесі будь-якого закладу фахової передвищої освіти з метою ефективного формування лідерської компетенції у здобувачів освіти.

Водночас та комплексність та масштаби застосування інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому та виховному процесі закладу фахової передвищої освіти, які сьогодні відбуваються, провокують цілу низку актуальних проблем, що потребують нагального їх розв'язання, зокрема:

- оновлення методів, змісту, форм та засобів навчання й виховання;
- інтеграція та фундаменталізація знань;
- підготовка та перепідготовка педагогічних кадрів;
- створення системи самовдосконалення та самоосвіти педагогів, зорієнтованих на оволодіння основами сучасної інформаційної культури;
- створення системи неперервної освіти педагогічних працівників.

Більш того, використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій в освіті дає змогу розвинути загальні й фахові компетентності здобувачів освіти, в тому числі й лідерську компетенцію лише за умов, що освітній процес здійснюють професійно-компетентні викладачі, які повністю володіють необхідними вміннями й знаннями та намагаються самореалізуватись у педагогічній діяльності. Варто підкреслити, що сьогодні існує проблема готовності викладачів та здобувачів освіти до активної роботи з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, відсутність необхідних знань та мотивації. Усе зазначене актуалізує питання готовності сучасних педагогів, що передбачає такі аспекти:

- здатність оволодівати новими технологіями діяльності;
- уміння самостійно здобувати знання й уміння їх використовувати у різноманітних ситуаціях та приймати відповідальні рішення;
- оволодіння інформаційно-комунікаційними технологіями у професійній діяльності;
- мобільність та адаптованість до нових вимог часу.

Іншими словами, перед сучасними викладачами постає завдання, що полягає у спроможності оптимального вдосконалення власної педагогічної діяльності задля забезпечення налаштування здобувачів освіти на саморозвиток й самореалізацію, розвиток їх лідерської компетенції, а також у здатності творчо організувати їхню роботу як у стінах освітнього закладу, так і у віртуальному освітньому просторі.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Отже, у результаті проведеного дослідження можемо прийти до висновку, що інформаційно-комунікаційні технології відіграють значущу роль у процесі формування лідерської компетенції здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти. Досліджено, що використання інформаційно-комунікаційних технологій у освітньому та виховному процесі закладу фахової передвищої освіти створює необхідні передумови для формування у здобувачів освіти лідерських якостей, здібностей, розширення їх лідерського потенціалу, розвитку аналітичного й творчого мислення. Ці технології мотивують здобувачів освіти до саморозвитку та самовдосконалення, а також сприяють формуванню вмій здобувачів освіти аргументувати власну думку й займати активну життєву позицію, відстоювати свої кордони, що утворює міцне підґрунтя для формування лідерської компетенції. Перспективи подальших досліджень полягають у здійсненні аналізу ролі інформаційно-комунікаційних технологій для розвитку лідерських якостей та навичок здобувачів освіти закладів фахової передвищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Савицька Т.В., Іотова І.Н., Маджар Н.М. Особливості формування особистості лідера в студентському колективі. URL: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/13658/1/Savicka_Osoblivosti_formuvannya.pdf (дата звернення: 27.09.2023).
- [2] Коваль М. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2016. №45. С. 236-248.
- [3] Швачич Г.Г., Толстой В.В., Петречук Л.М., Іващенко Ю.С., Гуляева О.А., Соболенко О.В. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології: навчальний посібник. Дніпро: НМетАУ, 2017. 230 с.
- [4] Козяр М. М. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології та їх роль в освіті. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. пр. / ред. О. Г. Романовський. Харків: НТУ «ХП», 2016. Вип. 45 (49): матер. 2-ї міжнар. наук.-практ. конф.: «Деї академіка Івана Зязюна у працях його учнів і соратників», 25-26 травня 2016 р. Ч. 1. С. 327-334.
- [5] Худас А. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті. Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі: тез доп. учасників IV Всеукр. (з міжнар. участю) наук.-практ. конф. молод. учених, Харків, 11-12 трав. 2022 р. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2022. С. 161.
- [6] Готько О.М., Чайковська О.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології – як сучасний засіб навчання в освіті. Молодь і ринок. 2015. №4 (123). С. 130-134.
- [7] Хомишин І. Ю. Сучасні інформаційні технології в освіті. URL: <http://aphd.ua/publication-157/> (дата звернення: 27.09.2023).
- [8] Лосєва Н., Борздох А. Інформаційно-комунікаційні технології і самореалізація студента в процесі навчання. Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2018. №1. С. 190-194.
- [9] Гуро К.В. Використання сучасних ІКТ у виховному процесі. Modern science, practice, society. 2020. №1. С. 274-277.
- [10] Лебідь Н. Розвиток лідерських компетенцій викладачів у системі підвищення кваліфікації (на досвіді Київського університету імені Бориса Грінченка). Університети і лідерство. 2016. № 3. С. 45-57.

INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN MODERN EDUCATION IN THE PROCESS OF FORMING LEADERSHIP COMPETENCE OF STUDENTS IN PROFESSIONAL HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Zhukova Anna Robertivna

PhD student at the Faculty of Education

of the Lviv Ivan Franko National University

Employee of the Armed Forces of Ukraine, lecturer at the Department of Foreign Languages and Military Translation

of the Hetman Petro Sahaidachnyi National Army Academy

Lviv, Ukraine

ORCID ID: 0000-0002-7292-1605

annetta000@gmail.com

Boiarko Vladyslav Vasyliovych

senior lecturer, Lviv Polytechnic National University, graduate student,
Ukrainian State University of Science and Technology,
Lviv, Dnipro, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-0730-8406
vladyslav.v.boiarko@lpnu.ua

Abstract. The article considers the peculiarities of application and potential opportunities of information and communication technologies in the process of formation of leadership competence of students of professional higher education institutions at the present stage. It is indicated that in modern conditions information and communication technologies are an integral part of the education system in Ukraine. It is proved that they play a significant role in the formation of leadership competence of students, as they contribute to the disclosure and development of their creative and leadership potential, develop critical thinking, activate cognitive processes, form skills of independent activity, self-presentation, etc. In addition, it is found that the use of information and communication technologies in the educational process contributes to the development of social, communication and organisational skills, self-presentation skills, etc. It has been found that information and communication technologies also contribute to the development of the personal potential of students, developing their confidence, responsibility, self-discipline, readiness for continuous self-development and self-improvement, perspective vision, willingness to take risks and make responsible decisions. It is noted that information and communication technologies play a significant role in the educational work with students of professional higher education institutions, as they make it possible to optimise the educational process and actively involve young people in it. It is noted that the effectiveness of the use of information and communication technologies for the formation of leadership competence in institutions of professional higher education largely depends on a clear understanding of the place they should occupy in the educational process. It is concluded that the use of information and communication technologies in the training and education of students creates all the prerequisites for the active formation of leadership competence, development of leadership abilities and qualities, and expansion of leadership potential.

Keywords: information and communication technologies; leadership; modern education; leadership competence of students; institutions of professional higher education.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Savytska T.V., Iotova I.N., Madzhar N.M. Peculiarities of the formation of a leader's personality in a student group. [Online]. Available: http://elib.umsa.edu.ua/bitstream/umsa/13658/1/Savicka_Osoblivosti_formuvannya.pdf (in Ukrainian).
- [2] Koval M. Modern information and communication technologies in education. *Modern Information Technologies and Innovative Teaching Methods in the Training of Specialists: Methodology, Theory, Experience, Problems.* 2016. №45. pp. 236-248. (in Ukrainian).
- [3] Shvachych H.H., Tolstoi V.V., Petrechuk L.M., Ivashchenko Yu.S., Huliaieva O.A., Sobolenko O.V. Modern information and communication technologies: a textbook. Dnipro: NMetAU, 2017. 230 p. (in Ukrainian).
- [4] Koziar M. M. Modern information and communication technologies and their role in education. Problems and prospects of forming the national humanitarian and technical elite: a collection of scientific papers / edited by O. Romanovsky. Kharkiv: NTU "KHPI", 2016. Issue 45 (49): materials. 2nd International Scientific and Practical Conference: "Ideas of Academician Ivan Ziaziun in the works of his students and associates", May 25-26, 2016. pp. 327-334. (in Ukrainian).
- [5] Khudas A. Information and communication technologies in modern education. Innovative pedagogical technologies in the digital school: abstracts of the participants of the IV All-Ukrainian (with international participation) scientific and practical conference of young scientists, Kharkiv, May 11-12. 2022 Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. Kharkiv, 2022. p. 161. (in Ukrainian).
- [6] Hotko O., Chaikovska O. Information and communication technologies as a modern teaching tool in education, *Molod i rynek*, no. 4 (123), pp 130-134, 2015. (in Ukrainian).
- [7] Khomyshyn I. Yu. Modern information technologies in education. [Online]. Available: <http://aphd.ua/publication-157/> (in Ukrainian).
- [8] Losieva N., Borzdykh A. Information and communication technologies and student self-realization in the learning process. *Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy.* 2018. №1. pp. 190-194. (in Ukrainian).
- [9] Huro K.V. The use of modern ICT in the educational process. *Modern science, practice, society.* 2020. №1. C. 274-277. (in Ukrainian).
- [10] Lebid N. Development of Leadership Competencies of Teachers in the System of Professional Development (based on the experience of Borys Grinchenko Kyiv University). *Universities and Leadership.* 2016. № 3. pp. 45-57. (in Ukrainian).